

## Türk ve Japon Anlatılarının Geçtiği Coğrafyanın Karşılaştırılması

DOI: 10.26466/opus.858391

\*

Yusuf Avcı\* -Gamze Çelik\*\* - Minako Takahashi\*\*\*

\* Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale/Türkiye

E-Posta: [yavci@comu.edu.tr](mailto:yavci@comu.edu.tr)

ORCID: [0000-0002-9837-8890](https://orcid.org/0000-0002-9837-8890)

\*\* Arş.Gör.Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale/Türkiye

E-Posta: [gamzecerik@comu.edu.tr](mailto:gamzecerik@comu.edu.tr)

ORCID: [0000-0003-1683-2349](https://orcid.org/0000-0003-1683-2349)

\*\*\* Yl. Öğr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale/Türkiye

E-Posta: [mina\\_sylvie@hotmail.com](mailto:mina_sylvie@hotmail.com)

ORCID: [0000-0002-3969-9854](https://orcid.org/0000-0002-3969-9854)

### Öz

*Bu araştırmanın amacı; Türk ve Japon anlatılarını inceleyerek, bunların coğrafi olarak benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya çıkarmaktır. Kültür derinliği benzer olan iki toplum arasındaki ilişkilerin güçleneceği muhakkaktır ve bu iki toplumun birbirlerini daha yakından tanınmasının sağlanacağına inanılmaktadır. Bu amaç için belirlenen alt amaçlar ise; her iki toplumun anlatılarındaki su motifi, dağ motifi, şehir ve yerleşim yerleri, ülkeler ve köprülerin nasıl işlendiğini belirlemektir. Bu çalışmayı gerçekleştirmek için, Japon Masalları Propp'un "masalları inceleme kuramı"na göre analiz edilmiştir. Dede Korkut Anlatıları incelenirken ise doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca karşılaştırmalı edebiyat analizinden de yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; Türkler ve Japonlar arasında bir engeli aşma konusunda fark vardır. Her şeyi başlatmak için bir dağ gerekirken, samurayların daha organize bir güç kazanmak için şehre gitmesi gerekmektedir. Peri masallarından Fuji dağının Japonlar için kutsal olduğunu görüyoruz. Şehirlerde kahramanlık göstermek zordur. Dağda kahramanlık yapmak daha kolaydır. Türkler ve Japonlar doğaya duyulan saygı, aileye olan bağlılık ve coğrafi unsurlara verdikleri değerler yönünden ortak özellikler taşımaktadır.*

**Anahtar Kelimeler:** Dede Korkut Anlatıları, Japon Anlatıları, Karşılaştırmalı Edebiyat, Propp Masal Analizi, Coğrafya.

## Comparison of the Geography of Turkish and Japanese Narratives

\*

### Abstract

*The purpose of this research; to examine the Turkish and Japanese narratives and reveal their geographic similarities and differences. It is certain that the relations between the two communities with similar depths of culture will strengthen and it is believed that these two communities will get to know each other better. The sub goals determined for this purpose are; the water motif, mountain motif, city and settlements, countries and bridges in the narratives of both communities are determined. To carry out this research, Japanese tales were analyzed according to Propp's "fairy tales study theory". While analyzing Dede Qorqut Narratives, document analysis method was used. Comparative literature analysis was used as well. According to the results of the research, there is a difference between Turkish and Japanese in overcoming an obstacle. While it requires a mountain to start everything, samurai must go to the city to gain more organized power. We also see in fairy tales that Mount Fuji is sacred for the Japanese. It is difficult to show heroism in cities. Yet, it is easier to be a hero on the mountain. Turks and Japanese have common characteristics in terms of respect for nature, loyalty to family and values they attach to the geographical elements.*

**Keywords:** *Dede Qorqut Narratives, Japanese Narratives, Comparative Literature, Propp Tale Analysis, Geography.*

## Giriş

Bir tarafta “Doğan Güneşin Toprağı” anlamında olan “Nippon” veya “Nihon” olarak kendilerini adlandıran Japonlar ve diğer tarafta ise, Orta Asya’dan Batı’ya ilerleyen Türk milleti birbirinden farklı coğrafyalardadır. Oysa her iki milletin anlatıları incelendiği zaman, bu iki milletin ortak özelliklere de sahip olduğunu görmek mümkündür. Bu ortak kültür değerlerine sahip olmanın temeli, Ural-Altay dil teorisinin verilerinde aranmalıdır. Bu çalışma böyle bir karşılaştırmayı yaparak, iki milletin benzer ve farklı kültürel coğrafyalarını incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca böyle bir araştırmanın, iki milletin eserlerinin ve kültürlerinin daha yakından tanınmasına yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Türk destanlarının tarih olaylarıyla yakından ilişkisi vardır. Diyebiliriz ki bu destanlardan hayâl ve masal unsurları çıkarıldığı zaman, geriye ana çizgileriyle o devirlerin tarihiyle ilgili bilgiler kalır. Eski, yeni, yabancı, yerli kaynaklar, tarihle ilgili çalışmalarda onlardan kaynak olarak bu nedenle yararlanmaktadır.

Türklerin geçmişteki duyuş, düşünüş, hayal kuruşlarını, güzel sanatlarını destan motiflerinden görmek mümkündür. Türklerin aşk, aile, yurt ve devlet konusundaki düşüncelerini yine destanlarda bulabiliriz. Türklerin İslam dinini benimserken zorlanmalarını sağlayan etkiler nelerdir sorusunun cevabını da destanlarda sorgulayabilmekteyiz. Çünkü yaşantılarının özelliklerini yine destanlarda geçen olaylarda görebilmekteyiz (Banarlı 1983, s.30).

Geleneksel Japonya’ya bakıldığı zaman, yerli ve dışardan gelen köklerden geliştiği görülmektedir. Japonlar tarihöncesinde ve yazılı kayıt dönemlerinde kendilerine has bazı kültürel özellikler oluşturdular. Bu dönemlerde, ilahi bir imparatorluk ailesi ülkede hüküm sürüyordu. Ancak ülkeyi o aile yönetmiyordu. Çünkü siyasi yönetim, imparatorluk çehresinin arkasında görev yapmakta olan farklı ailelerin elinde bulunmaktaydı. Toplum, belirgin bazı hiyerarşik özelliklerin tanımladığı görülmekteydi. Ekonomi genel olarak tarıma dayanmaktaydı. Sanat ve mimari değer görüyordu. Yerli Şinto kabul ediliyordu. Bununla birlikte, dışarıdan gelen Budizm, hayata teknolojik ve kültürel bir boyut gelmesine katkıda bulundu. Çin yazısı benimsenmişti. Eski edebi örnekler Çin

kavramlarını alan tarihöncesi dönemle karşılaştırılarak tarihçiler tarafından ele alındı. İlk Japonlar, yabancı fikirlere açık olarak, ve bunları yerli inançlarla harmanlayarak daha yüksek bir kültürel inceliğe ulaşılmasını sağladılar (Meyer 2014, s.19).

Japonların dini hayatına bakacak olursak, değişim içinde olduğu görülecektir. Çoğu insan özellikle taşra bölgelerinde doğaya tapıyordu. Yani, çevrelerinde hacim olarak, cisim olarak büyük ne varsa onlara tapıyorlardı. Dağ büyüktür, su büyüktür. İnsana fayda sağlayanlara inanıyorlardı. İnsana faydası yönüyle bunlara kutsallık addediyordu. Bunlar özellikle pirinç yetiştiriciliğiyle ilgileniyorlardı. Fuji Dağı'nın tepesinden doğan güneşin güzelliklerine ve dolunaya değer veren geleneksel bir ülkedir. Tanrılarına saygı göstermeyi her zaman sürdürdüler. Bu tavırlar daha çok, Şinto tarafından benimsenmişti. Popüler Şinto tapınakları minimalist tapma şekli ile kullanımını sürdürdü. Yerli turistler ve hacılar başta İsa Mabedi olmak üzere çeşitli yerlere dinî seyahatler düzenlediler. Tokyo'daki Yasukuni Tapınağı önemli bir inanç merkezi olarak görülüyordu. Bunun nedeni ise; birçok gazi ve askeri şahıs ile işgal mahkemeleri tarafından savaş suçlusu olarak mahkûm olanların, bu bölgede gömülmüş olmasıydı (Meyer 2014, s.271).

Eski Japon tarihi için önemli diyebileceğimiz iki kitap vardır. Bunlar Nihongi ve Kojiki'dir. Kojiki, M.S. 712'de O-no-Yasumaro tarafından eski rivayetlere göre düzenlenmiştir. Bu eser, efsanevi devirlerden başlayarak M.S. 628'e kadarki tarihî olayları içermektedir. Nihongi ise, 697'de sona ermektedir. Her iki kitabın temel kaynağı, Kataribe denilen resmî hikâyeci veya meddahların anlattıkları dâsitânî hikâyelere dayanır. Bu efsanevi hikâyelerin bir kısmı, özellikle Kojiki, çoğunlukla jenealojik malzemeyi içermektedir. Buna benzeyen hikâyeciler bugün dahi Borneo adasındaki Dayak kabilesinde ve Samoa adasındaki yerliler arasında bulunmaktadır. Samoa'da da hikâyelerin çoğu jenealojiktir (soy bilimi). Bu gibi rivayetleri inceleyenler tarafından bilinmektedir ki, bunların içindeki tarihî bilgileri tespit etmek bir hayli güçtür.

Nihongi ve Kojiki'den daha eski Japon kaynakları tespit edilmemiştir. Yalnız bazı Çin ve Kore kitaplarında Japonya hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu kaynakların daha eski ve daha sağlam olduğu bilinmektedir (Eberhard 1992, s.22).

Türklerde, Dede Korkut Anlatıları Türk edebiyatı için ayrı bir öneme sahiptir. Bu eserler, Türklerin yaşadıkları coğrafya, kültürel özellikleri, kullandıkları eşyalar, aile yapısı gibi pek çok konuda fikir verir. Dede Korkut anlatıları destansı özellikler taşımakla birlikte, geçiş dönemi eseri olduğu için anlatı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmamızda da bu şekilde bir ifade kullanmayı uygun bulduk. Bununla birlikte, incelenen Japon masallarında da masallar, Türk masallarındakinin aksine olağanüstülüklerin yanında gerçeklikleri de taşımaktadır. Bilindiği gibi Türk edebiyatında masallar olağanüstü özellikler taşır. Gerçek hayatta yaşanması mümkün olmayan olaylar anlatılarak kıssadan hisse alınmasına çalışılır. Ancak Japonlar masallarında hayatın gerçeklerinden de bahsederler. Hatta incelediğimiz masallar içinde mutsuz sonla biten masallara da rastlanılmıştır. Japon masallarında kahramanlar gerçek hayatta yaşamış olan prensesler, samuraylar olabilmektedir. Bu nedenle araştırmada Japon masallarının da aynı şekilde anlatı olarak ifade edilmesi uygun görülmüştür (Çıblak 2005; Gökyay 2006; Propp 2017).

### **Araştırmanın Amacı**

Bu araştırmada, Türk anlatıları ve Japon anlatıları incelenerek coğrafi olarak benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Japon anlatılarında ve Türk anlatılarında geçen su motifi nasıl işlenmiştir?
2. Japon anlatılarında ve Türk anlatılarında geçen dağ motifi nasıl işlenmiştir?
3. Japon anlatılarında ve Türk anlatılarında geçen şehir ve yerleşim yerleri nasıl işlenmiştir?
4. Japon anlatılarında ve Türk anlatılarında geçen ülkeler nasıl işlenmiştir?
5. Japon anlatılarında ve Türk anlatılarında geçen köprüler nasıl işlenmiştir?

## Yöntem

Bu araştırmada anlatılarda yer alan su motifi, dağ motifi, şehir ve yerleşim yerleri, ülkeler ve köprüler nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi yöntemi araştırma verilerinde birincil kaynak olarak dokümanların toplanmasını esas alır. Daha sonra araştırmacı tüm bu dokümanları gözden geçirir, sorgular. En sonunda da analiz yapar (O'leary 2004).

Japon Masalları Propp'un masalları inceleme kuramına göre önce analiz edilmiştir. Benzetme yaparak açıklanacak olursa, Ferdinand de Saussure nasıl Genel Dilbilim Dersleri'yle (Cours de linguistique générale, 1916) çağdaş dilbilim alanında ilklere imza atmışsa, kuralcı dil incelemelerinden bilimsel dil incelemelerine geçilmesine öncülük yapmışsa, V.Propp da Masalın Biçimbilimi'yle masal incelemeleri ve anlatı çözümlemesi konularında yönetsel açıdan bir öncü olmuştur (Proop 2017, s.VII).

V. Propp'a göre; işlev kişinin eylemidir ancak bu eylem de olay örgüsünün akışındaki anlamına göre oluşturulmuştur. Başka bir şekilde açıklanacak olursa; kişilerin eylemleri, masalların temel bölümleridir. V. Propp bu eylemleri, kişilerin her masalda sürekli değişebilen özelliklerinden soyutlayarak ele almaktadır. Her eylemin, anlatının akışı içindeki yerini dikkate alarak belirlemek gerekmektedir. Tüm bunların sonucunda da Propp otuz bir işlev saptamıştır. Bunlar; uzaklaşma; yasaklama; yasağı çiğneme; soruşturma; bilgi toplama; aldatma; suça katılma; kötülük (eksiklik); aracılık (geçiş anı); karşıt eylemin başlangıcı; gidiş; başışının ilk işlevi; kahramanın tepkisi; büyülu nesnenin alınması; iki krallık arasında yolculuk (bir kılavuz eşliğinde yolculuk); çatışma; özel işaret; zafer; giderme; geri dönüş; izleme; yardım; kimliğini gizleyerek gelme; asılsız savlar; güç iş; güç işi yerine getirme; tanı(n)ma; ortaya çıkarma; biçim değiştirme; cezalandırma; evlenme şeklinde belirlenmiştir (Proop 2017, s.XI).

## Nitel Araştırmada İncelenen Eserler

Araştırmanın evrenini Japon anlatıları ve Türk anlatıları oluşturmaktadır. Bu evrenin içinden Yei Theodora Ozaki'nin Japon Masalları ve Türk anlatılarından da Dede Korkut Anlatıları incelenen eserler olarak belirlenmiştir.

Nitel araştırmada incelenen eserler belirlenirken, Japon masallarının incelendiği kitaptan sadece yer ve coğrafya adı geçen masallar araştırmaya dahil edilmiştir. Dede Korkut anlatılarında da geçen yerler ve coğrafi bölgelerin olduğu anlatılar çalışmaya dahil edilmiştir. Aşağıdaki tabloda hangi eserlerin incelendiği görülmektedir:

**Tablo 1. İncelenen Japon Masalları**

Masal Adı	Araştırmaya Dahil Edilen Masallar
1. Lord Pirinç Çuvalı	X
2. Kesik Dilli Serçe Kuşu	-
3. Genç Balıkçı Urashima Taro'nun Öyküsü	-
4. Çiftçi ile Porsuk	-
5. Güneyi Gösteren Araba, Shinansha	X
6. Altın Çocuk Kintaro'nun Maceraları	X
7. Prenses Hase'nin Öyküsü	X
8. Ölmek İstemeyen Adamın Öyküsü	-
9. Bambu Kesicisi ile Ay Çocuk	X
10. Matsuyama'nın Aynası	-
11. Adachigahara'nın Cüce Cini	-

Dede Korkut anlatılarının tamamı araştırmaya dahil edilmiştir. Aşağıdaki tabloda bu anlatıların neler olduğu görülmektedir:

**Tablo 2. İncelenen Dede Korkut Anlatıları**

Anlatının Adı	Araştırmaya Dahil Edilenler
1. Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyunu Beyan Eder	X
2. Salur Kazanın Evi Yağmalandığı Boyunu Beyan Eder	X
3. Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek Boyunu Beyan Eder	X
4. Kazan Beg Oğlu Uruz Begün Tutsak Olduğu Boyu Beyan Eder	X
5. Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyunu Beyan Eder	X
6. Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyunu Beyan Eder	X
7. Kazılık Koca Oğlu Yegenek Boyunu Beyan Eder	X
8. Basat Depe Gözü Öldürdüğü Boyu Beyan Eder	X
9. Begil Oğlu Emrenün Boyunu Beyan Eder	X
10. Uşun Koca Oğlu Segrek Boyunu Beyan Eder	X
11. Salur Kazan Tutsak Olup Oğlu Uruz Çıkardığı Boyu Beyan Eder	X
12. İç Oğuz Taş Oğuz Asi Olup Beyrek Öldüğü Boyunu Beyan Eder	X

## Verilerin Analizi

Japon masalları Propp'un masal inceleme yöntemi esas alınarak incelenmiştir. Masalda estetik açıdan son derece çarpıcı biçimlere bürünen başlı başına bir bilgi edinme sistemi vardır. Bazı zamanlarda, masalın bu bilgi edinme dizgesine başvurmadığı görülmektedir. Bu durumda kişiler tam zamanında yetişerek, beklenmedik bir biçimde olaya müdahale edebilmektedir. Kişiler her şeyi bilirler. Buna karşılık, söz konusu bilgi edinme dizgesi, gerçekte hiç de zorunlu değildir. Ancak yine de uygulanabilmektedir. Olayın akışı içinde bir işlevi öbürüne bağlayanın bu bilgiler olduğu görülmektedir. Propp bu yapının üzerinde durmuş, masalların analizinde farklı bir yöntem gelişmesini sağlamıştır (Propp 2017, s.71).

Dede Kokut anlatıları ise nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle Dede Korkut'ta geçen on bir anlatı incelenmiştir. Veriler elde edilmiştir. Çalışmanın verileri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi dokümanlardaki içeriğe ilişkin tekrarlanabilen ve geçerli çıkarımlarda bulunmak için yararlanılan bir tekniktir (Krippendorff 2004). Genel olarak roman ve ders kitapları gibi yazılı materyaller olmak üzere herhangi bir iletişim şekliyle de gerçekleştirilebilmektedir (Marshall ve Rossman 2006).

Verilerin analizi için karşılaştırmalı edebiyat biliminden de yararlanılmıştır. Karşılaştırmalı edebiyat; edebî metinlerin analoji, akrabalık ve etkileşim bağlarının araştırıldığı bir bilimdir. Zaman, mekân gibi unsurlar açısından edebî metinleri birbirine yakınlaştırmayı amaçlar (Rousseau ve Pichois 1994'den akt: Aykanat 2012, s.410).

Karşılaştırmalı analiz, geleneksel analize göre farklılıklar gösterir. Geleneksel analiz konulardan oluşur. Konular ise iç bileşenlerden oluşmaktadır. Araştırmacıların bunu bilmeleri önem taşımaktadır. Karşılaştırmalı analiz, sadece konuları değil, konuların bileşenlerini de birbiriyle karşılaştırmaya çalışır. Karşılaştırmalı analizin amacı, karşılaştırılacak konuların benzer ve farklı yönlerini ortaya çıkarmaktır. "Gerçek, kıyasla anlaşılır" sözünden hareket etmektedir. Bilim ve uygulamanın her alanında karşılaştırma yöntembilimi incelemelerinden faydalanılmak-



tadır. Karşılaştırma yöntembiliminin anlamı, mahiyeti ve fonksiyonlarının daha iyi idrak edilebilmesi için belirgin bilimsel-uygulamalı temeller de mevcuttur (Xallıyeva 2020, s.9).

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için araştırmacılar birbirlerinden bağımsız olarak motifleri belirlemiştir. Daha sonra belirlenen motifler karşılaştırılmıştır. Ortak motifler tablolaştırılmıştır. Araştırmacılardan farklı bir motif belirleyen diğer araştırmacıları ikna edebilmişse o motifler de tablolara dahil edilmiştir. Patton (2014) da bu şekilde yapılan farklı bakış açılarına dayalı incelemelerin güvenilir olacağına dikkat çekmektedir.

## Bulgular

**Tablo 3. Japon ve Türk Anlatılarında Su Motifi**

Dede Korkut Anlatıları	Japon Masalları
<b>Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyunu Beyan Eder:</b> Lord Pirinç Çuvalı: "...Akarlıda sularına karmıgl Kazılık dağınuñ suyunun günahı yokdur..." (Gökyay,Seta-no-Karashi köprüsüne varır (s: 11). 2006:34).	Güzel Biwa Gölü'nün iki ucunu birbirine bağlayan
<b>Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyunu Beyan Eder:</b> Prenses Hase'nin Öyküsü: "Arku beli, Ala-Dağı dünün aşduñ Akındılı görklü suyun dünün geçdüñ."(Gökyay, 2006:taşar (Ozaki, 2020: 93). 128).	Tatsuta nehri Nara'da yağmur mevsimi başlayınca
<b>Kazılık Koca Oğlu Yegenek Boyunu Beyan Eder :</b> Altın Çocuk Kintaro'nun Maceraları: Kintaro ve "...Türkistanuñ direği, Tülü kuşuñ yavrısı Amut suyunun aslanı Karacuğnuñ kaplanı." (Gökyay, 2006:138).	hayvanlar bir ırmağın kenarına gelirler. Karşıya geçemeyince Kintaro bir ağacı gövdesinden devirerek köprü yapar (Ozaki, 2020:73-85).
<b>Basat Depe Gözü Öldürdüğü Boyu Beyan Eder :</b> "Kara dağa yetdüğünde aşıt versün Kanlu kanlu sulardan geçit versün dedi." (Gökyay, 2006:154).	
<b>Uşun Koca Oğlu Segrek Boyunu Beyan Eder:</b> "Kara kara dağlardan haber aşdı, kanlu kanlu sulardan haber geçdi, kalın Oğuz ellerine haber vardı." (Gökyay, 2006: 165)	
<b>Uşun Koca Oğlu Segrek Boyunu Beyan Eder:</b> "Arku beli, Ala-Dağdan dünün aşan Akındılı görklü suyu delüp geçen." (Gökyay, 2006:171).	
<b>İç Oğuz Taş Oğuz Asi Olup Beyrek Öldüğü Boyunu Beyan Eder:</b> "Beyrek: ...Arku beli, ala dağdan dünün aşuñ Akındılı görklü suyu delüp geçüñ..." (Gökyay, 2006: 191).	

Tablo 3'e bakıldığında su motifine Dede Korkut Anlatılarında Japon anlatılarına göre daha çok yer verildiği görülmektedir. Her iki milletin suya verdiği değere bakacak olursak; iki millet için de iki kültür için de doğanın bir parçası olan suyun kutsallık derecesinde önemsendiği görülür.

Prenses Hase'nin Öyküsü'nde Nara'da yağmur mevsimi başlayınca Tatsuta Nehri'nin taşmasını önleyebilmek için halk dua etmeye başlar. Ancak kimse bir çare bulamaz. En sonunda Prenses Hase nehrin başında şiir okuyunca, nehir durgunlaşır. Bu olağanüstü durum, doğanın kutsal oluşunun bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Dede Korkut anlatılarında "akıncılı görklü suyu delüp geçün" şeklinde yer alan sözlerde suyun gücünden bahsedilmektedir. "Kazılık dağının suyunun günahı yoktur" derken suya insana özgü özellikler verilerek değeri yüceltilir. Tarih boyunca büyük suların üzerinden aşarak, bir ülke için yeni coğrafyaları keşfetmek, yeni yollara ulaşmak için hizmet etmiştir. Şu Destanı'nda genç hükümdarın, yanında her zaman gümüşten bir havuz bulundurması ve devlet işlerini dahi bu havuzu seyrederken çözmeye çalışması suya verilen değere bir örnektir.

Oğuz Destanı'nda geçen güzel kızın bir su ve ağaç dekoru ortasında doğduğu görülmektedir. Bir göl ortasında, bir ağaç ve ağacın kovuğunda Gök, Dağ, Deniz adlı çocukları doğuran da bu bahsedilen güzel kızdan başkası değildir. Oğuz orduları, Oğuz Kağan'ın "Daha deniz daha müren!" sözleriyle coşarak İtil suyunu geçmiş, büyük Batı denizlerine ilerlemişlerdir.

Göç Destanı'nda Yada Taşının Çinlilerin eline geçmesine engel olamayan Türkler susuzlukla karşı karşıya kalırlar. Bunun sonucunda Türkler yurtlarını bırakıp göç etmek zorunda kalırlar. Bu da suyu kaybetmenin ne denli büyük bir acı olduğunu kanıtıdır (Banarlı 1983, s.36).

Japonya'da gerek Şintoizm gerekse Budizm inançları doğanın gücüne ve kutsallığına inancı temel değer olarak alır. Japon kültürü için, üç imparatorluk hazinesi de denen sembolik öneme sahip bir kılıç, bir ayna ve bir değerli taştan oluşan üç kutsal objeye verilen ad "Üç İmparatorluk Alameti"dir. Bazı istisnalar dışında bütün Japon imparatorlarının bu üç objeyi miras aldıktan sonra tahta çıktıklarına inanılır. Bu üç kutsal objeyi yalnızca imparatorların ve görevli rahiplerin görmesi mümkün olduğundan

hiçbir çizim veya fotoğrafları bulunmamaktadır. Bunların neye benzedikleri konusunda herhangi somut bir bilgi de yoktur. Bununla birlikte varlıkları 8. yüzyılda yazılan ve ilk Japon tarihlerinden biri olan Nihon Shoki adı verilen eserdeki kayıtlardan beri bilinen bir gerçektir. Gen-Pei iç savaşının sonunda Dannoura savaşı sırasında imparatoru Antoku'nun bu alametlerle birlikte Kanmon Boğazında kaybolduğu söylenmiştir. Bu söylentinin hemen ardından dalgıçların alametleri su üstüne çıkarmayı başardıkları açıklanarak söylentilerin önü kesilmiştir. Kadim zamanlarda bir arada tutulmasına özen gösterilen bu üç sembol bu tür riskler nedeniyle daha sonraki zamanlarda ayrı tutulmuştur. Güvenlik nedeniyle tam yerleri bilinmemektedir. Ancak bugün kılıcın Nagoya'daki Atsuta Jingū tapınağında, aynanın İse'de bulunan Şinto baştapınağı İse Jingū'da ve taşın ise Tokyo imparatorluk sarayında olduğuna inanılmaktadır.

Bu üç objenin bir tanesi olan kılıcın da suyun kutsallığından etkilendiğini söylemek mümkündür. Efsaneye göre; güneş tanrıçası Ameterasu'nun kardeşi (diğer kardeşleri Ay tanrıçası Tsukuyomi'ydi) denizler tanrısı Susanoo öldürdüğü dev bir yılanın kuyruğunda bu kılıcı bulmuştur ve bu şekilde ele geçirmiştir. Susunao "Ot Biçen" (Kusanagi no Tsurugi) de denen bu kılıcı Ameterasu'ya, o da dünyaya gönderdiği Ninigi'ye teslim etmiştir. Kılıç, Japon kültürü için imparatorun askeri gücünün temsilidir. Burada denizler tanrısı Sususanoo'dan bu kılıcın bulunmasıyla kılıç kutsal olarak kabul edilmiştir. Görüldüğü gibi denizler de suyun kutsal olmasından dolayı Japonlar için ayrı bir Tanrıya sahiptir (Küçükyalçın 2013, s.68-70).

Biwa Gölü Japonya'da önemli olan tektonik bir göldür (Takemura 2012, s.68). Burada geçen göllerin de Japonya'da bulunan göller olduğu görülmektedir. Gerçek hayatta var olan coğrafi bölgelerden bahsedilmektedir.

**Tablo 4. Japon ve Türk Anlatılarında Dağ Motifi**

<b>Dede Korkut Anlatıları</b>	<b>Japon Masalları</b>
<b>Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyunu Beyan Eder:</b> "...Akarlıda sularına karmıgil Kazılık dağınuñ suyunun günahı yokdur..." (Gökyay, 2006:34).	<b>Lord Pirinç Çuvalı:</b> Ejderha kralı Hidesato'dan ilerdeki dağda yaşayan can dan birini her gün alıp götürüp öldürür. Çıyanın yeri Mikami dağı (Ozaki, 2020:14).
<b>Kazan Beg Oğlu Uruz Begüñ Tutsak Olduğu Boyu Beyan Eder:</b> "Ohı atduğum cıda sunduğum yerleri göstereyin; kılıçvereceğinden korkar ve Ashigara Dağları'nda saklanır çalup baş kesdiğüm yerleri göstereyim. Kâfir serhad-(Ozaki, 2020:73)" dine Cızığlara, Ağlagana, Gökçe Dağa aluban çıkayın. Soñra oğlana gerek olur, a begler, dedi." (Gökyay, 2006:93).	<b>Altın Çocuk Kintaro'nun Maceraları:</b> "Karısı kocasının düşmanlarının kendisine de zarar "Bir gün Pren Hıbari Dağları'na ava gider. Orada bir birini duyar. Kim olduğunu merak eder" (Ozaki, 2020: 97).
<b>Uşun Koca Oğlu Segrek Boyunu Beyan Eder:</b> "Arku beli, Ala-Dağı dünün aşduñ Akındılı görklü suyun dünün geçdüñ." (Gökyay, 2006:128).	<b>Prenses Hase'nin Öyküsü:</b> "Bir gün Pren Hıbari Dağları'na ava gider. Orada bir birini duyar. Kim olduğunu merak eder" (Ozaki, 2020: 97).
<b>Kazılık Koca Oğlu Yegenek Boyunu Beyan Eder:</b> "...Ağ sakallu Dede Korkutdan öğüt aldım İlerü yatan kara dağları aşdım İlerü yatan Karadeñize girdüm." (Gökyay, 2006: 139).	<b>Bambu Kesicisi İle Ay Çocuk:</b> "İkinci şövalyeden Horai Dağı'na çıkması, bu dağın zirvesinde büyüyen efsanevi ağaçtan bir dal getirme- sidir." (Ozaki, 2020: 123).
<b>İç Oğuz Taş Oğuz Asi Olup Beyrek Öldüğü Boyunu Beyan Eder:</b> "...Ala-Dağda çadırın otağın dikdi." (Gökyay, 2006:188).	<b>Bambu Kesicisi İle Ay Çocuk</b> "İkinci şövalye Horai Dağı'nın sadece masallarda olduğunu duymuştur" (Ozaki, 2020:125).
<b>İç Oğuz Taş Oğuz Asi Olup Beyrek Öldüğü Boyunu Beyan Eder:</b> "Beyrek: ...Arku beli, ala dağdan dünün aşuñ Akındılı görklü suyu delüp geçüñ..." (Gökyay, 2006:191).	<b>Bambu Kesicisi İle Ay Çocuk:</b> "İmparator sonsuz yaşam iksirini alınca onu Fuji Dağı'nın tepesine gömdürür. İnsanlar bugün bile Fuji Dağı'nın tepesinden sürekli bulutlara yükselen bir du- man olduğunu söylüyor" (Ozaki, 2020:115-138)."

Dede Korkut anlatılarında dağ motifi yoğun bir şekilde işlenmiştir. Tablo 4'te görüldüğü gibi aynı şekilde Japon anlatılarında da dağ motifi sık sık kullanılmıştır. Dede Korkut anlatılarında "Arku beli, Ala-Dağı dünün aşduñ" (Gökyay, 2006, s.128) derken dağ bir engel olarak görülmüştür. "...Ala-Dağda çadırın otağın dikdi." (Gökyay, 2006, s.188) görüldüğü gibi burada dağ yurt olarak görülmüştür.

Kazılık Dağı; Taşkent ile Sayram arasında küçük bir dağ olan bu "Kazılık Dağı" için Barthold, destanlarda Kafkas dağlarının bu adla anıldığını, Arap atlarından başka Kafkas atlarının ününden de söz edildiğini söylüyor. Faruk Sümer de eski ve yeni kaynaklarda bu isimli bir dağa

rastlamadığını söyleyerek bu sebeple dağın Türkistan'da olması ihtimaline yer veriyor. Dağ isminin verilmeyişi, dağ kavramının başka türlü algılanacağı anlamına gelmez şeklinde düşünmek de yanlış olmayacaktır.

Karacuk Dağı Türkistan'da bir dağdır. Şamil A. Cemşidof Karacuk Dağı'nın Azerbaycan, Garadağ bölgesinde bulunduğunu söylemektedir. Bu dağın küçük Garadağ silsilesinin Mil ovasına doğru uzanan kısmında, oldukça yüce bir tepe olduğunu belirtir. Ayrıca 1815 Azerbaycan haritasında aynı adla kaydedilmiştir. Bu dağ Dede Korkut anlatılarında olayların geçtiği Dereşam, Alınca, Köyce, Berde ve Gence gibi yerlerin içerisinde yer almaktadır. Merkezî bir coğrafi bölgede bulunmasından dolayı Kazan Han ve Bayındur Han'ın adı ile bağlantılı olan Karacuk ile aynı olduğunu ileri sürmektedir (Gökyay, 2006, s.784).

Bir diğer dağ ise Ala Dağ'dır. Kırzioğlu M. Fahrettin bu dağın Oğuzların başkenti Sürmeli'nin arkasına, güneyine düşen Ağrı Dağı olduğunu söylemektedir. Adının halk arasında Argu olarak geçtiğine de değinmiştir. Türk coğrafyasında daha başka Ala Dağlar da bulunmaktadır. Horasan ve Azerbaycan'da, Erivan çevresinde birer Ala Dağ olduğu bilinmektedir. Doğu Anadolu'da Fırat nehrinin iki büyük kolundan biri olan Murat suyunun kaynaklarını barındıran bir Ala Dağ daha vardır (Gökyay, 2006, s.783).

Japon anlatılarında dağın düşmanı sakladığı bazı yerlerde tespit edilmiştir. Lord Piriç Çuvalı adlı anlatıda; ejderha kralı Hidesato'dan ilerdeki dağda yaşayan can düşmanı çiyani öldürmesini ister (Ozaki, 2020:14). Kimi yerlerde ise dağ kahramanı düşmandan korur: "Karısı kocasının düşmanlarının kendisine de zarar vereceğinden korkar ve Ashigara Dağları'nda saklanır (Ozaki, 2020, s.73)".

Tüm bu yönleriyle hem Türk anlatılarında hem de Japon anlatılarında dağ koruyan, saklayan, sığınılan ve yüceltilen bir unsurdur. Japon anlatılarında dağ halkın yaşamının bir parçasıdır: "Bir gün Prens Hibari Dağları'na ava gider." (Ozaki, 2020, s.97). Dağ kutsal olan şeylerin bulunduğu ve bulunduğu yerlerdir: "İkinci şövalyeden Horai Dağı'na çıkması, bu dağın zirvesinde büyüyen efsanevi ağaçtan bir dal getirmesidir." (Ozaki, 2020, s.123). Dağ insanlar için kutsaldır: "İmparator sonsuz yaşam iksirini alınca onu Fuji Dağı'nın tepesine gömdürür. İnsanlar bugün bile Fuji Dağı'nın tepesinden sürekli bulutlara yükselen bir duman olduğunu söylerler (Ozaki, 2020, s.115-138)."

Fuji Dağı'nın yüksek olması sebebiyle cennete yakın olduğu tasavvuru hakimdir. Bu tasavvur ise; Fuji Dağı'nı halk nezdinde kutsallaştırır. Türk destanlarında Tanrı Dağları "Tanrı" adından da anlaşıldığı gibi kutsal özellik taşımaktadır. Bunun yanında her iki kültürde de cennetin yeri gökyüzü olarak tasavvur edilmiştir. Türklerde "uçmağa varmak" ifadesi bunu gösterir. Japon inancında, eski Shinto dininde tabiat kuvvetleri, dağ, nehir, pınar, taş gibi insan için önemli ve tehlikeli olan şeyler doğrudan doğruya ilâh addediliyordu. Bunlara tapınılıyordu. Ayrıca bunlar Tanrı şeklinde tasavvur ediliyordu. Doğal olarak da bu ilâhlar her yerde vardı. Bununla birlikte isimleri de muhtelif idi. Ziraat yapan halk, özellikle pirinç ilâhı gibi, kendi muhitleri ile yakın münasebetlerde bulunan ilâhlara inanıyordu (Eberhard 1992, s.31).

**Tablo 5. Japon ve Türk Anlatılarında Şehir ve Yerleşim Yerleri**

Dede Korkut Anlatıları	Japon Masalları
<b>Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek Boyunu Beyan</b>	<b>Altın Çocuk Kintaro'nun Maceraları:</b>
<b>Eder:</b>	Kintoro'nun annesi de oğlunun samuray olmasını ister.
Bamsı Beyrek Banı Çiçek'i ararken bezirgânlara sor-	"Daha sonra Kintaro'nun annesine dönmüş ve 'Oğlun
duğunda Bayburt'tan bahsediliyor:	büyük şehre gelsin, bir samuraya yaraşır şekilde kılıç
"...Parasaruñ Bayburt Hisarından uça görgil	kullanmayı öğrensün istemez misin?' diye sorar."
Ap alaca gerdegüne gele görgil	(Ozaki, 2020, s.82).
Gelmez olsun Bay Bican kızı	
Banı Çiçeği elünden aldurduñ, bellü bilgil dedi."	
(Gökyay, 2006, s.73).	
<b>Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyunu Beyan Eder:</b>	<b>Prensese Hase'nin Öyküsü:</b>
"Kanlı Koca sevini kıvanı örü durdu. Ağ sakallu pir"	"Bundan yıllar önce, Japonya'nın eski başkenti Nara'da,
kocalar yanına bıraktı. İç Oğzu girdi, kız bolmadı.	Prens Toyonari Fujiwara adında bilge bir devlet adamı
Dolandı. Taş Oğzu girdi, bulmadı. Dolandı, Tira-yaşarmış."	(Ozaki, 2020, s.87)
buzara geldi." (Gökyay, 2006, s.122).	
<b>Begil Oğlu Emrenüñ Boyunu Beyan Eder:</b>	<b>Prensese Hase'nin Öyküsü:</b>
"Dedem Korkud himmet kılıcın beline bağladı, çomağr"	"Kyoto'daki bir Budist tapınağında, bugün bile sak-
omuzuna bıraktı, yayı karusuna geçirdü...	lanmakta olan bir parça nakış vardır." (Ozaki, 2020:87-
Berdeye, Genceye varup vatan tutdu. Dokuz tümen100).	
Gürçistan ağzına varup kondu." (Gökyay, 2006, s.155).	
<b>Salur Kazan Tutsak Olup Oğlu Uruz Çıkardığı</b>	<b>Bambu Kesicisi İle Ay Çocuk:</b>
<b>Boyu Beyan Eder:</b>	"Prensese Ay Işığı, ilk şövalyeden Hindistan'a gidip
"Meğer hanım, Tırabuzan tekürü, begler begi olan	Buda'ya ait olan taş kâseyi getirmesini ister."
Han Kazana bir şahın göndermişidi." (Gökyay, 2006,	
s.175)	
<b>Salur Kazan Tutsak Olup Oğlu Uruz Çıkardığı</b>	<b>Matsumaya'nın Aynası:</b>
<b>Boyu Beyan Eder:</b>	"Bundan uzun yıllar önce, eski Japonya'nın bugün bile
"Mere kâfir sen meni bilmez misin? Parasaruñ Bay-ü	ücre sayılan bir köşesinde, Echigo adında bir kentte bir
burd hisarından parlayup uçan	adamları karısı yaşarmış." (Ozaki, 2020, s.141)."
Adağlasun ayrıklar aluriken tartup alan	
Bay Büre Han oğlu Bamsı Beyrek maña derler."	
(Gökyay, 2006, s.182).	

---

**Matsumaya'nın Aynası:** Baba başkent Kyoto'ya bir iş için gider. O zamanlar başkente gitmek çok yorucu bir yolculuktur. Ayrılmak bütün aileye zor gelir. Adam dört mevsim geçince evine döner (Ozaki, 2020, s.142)

---

Japon anlatılarında kahramanların bir sorunu çözmek, birini kurtarmak, daha iyi bir yaşam kurmak ya da eğitim almak için genellikle büyük şehirlere gittikleri görülmektedir. Büyük şehre gitmek kimi zaman tehlikeli ve güçtür. Bu anlatılarda geçen yerlerin gerçek şehir isimleri olduğu görülmüştür. Bunlar arasında Japonya'nın geçmişte başkentliğini yapmış olan Nara, Kyoto gibi şehirler de vardır: "Bundan yıllar önce, Japonya'nın eski başkenti Nara'da, Prens Toyonari Fujiwara adında bilge bir devlet adamı yaşamış." (Ozaki, 2020, s.87).

Japon anlatılarında başarının merkezi şehirdir. Büyümenin gerçekleşeceği yer de şehir olarak algılanırken, Türk destanlarında şehir motifi geçilecek yol güzergâhındaki yerleşim yerleri olarak görülür.

Matsumaya'nın Aynası adlı anlatıda da kahraman başkente büyük zorluklar çekerek gider. Aynı zamanda ailesinden ayrılmak zorunda olmak da onun için kolay olmaz: Baba başkent Kyoto'ya bir iş için gider. O zamanlar başkente gitmek çok yorucu bir yolculuktur. Ayrılmak bütün aileye zor gelir. Adam dört mevsim geçince evine döner (Ozaki, 2020, s.142).

Altın Çocuk Kintaro'nun Maceraları adlı anlatıda Kintoro çok güçlü bir çocuktur. Japonya'nın en büyük generallerinden biri olan Sadamitsu, onun evine gelerek annesiyle ve Kintoro ile konuşur. Lord Minamoto-no-Raiko'nun hizmetinde olduğunu söyler. Bir süre önce kendisinden ülkeyi karış karış gezip, ordusuna asker yetiştirmek üzere güçlü kuvvetli çocukları toplamasını istemiştir. Kintoro'nun annesi oğlundan ayrılmak durumunda kalacak olsa da bu duruma sevinir. Çünkü oğlunun samuray olmasını istemektedir.

Japonya'da samuraylar çağı çok eski çağlarda başlayan bir dönemdir. Adından da anlaşılacağı üzere Taira klanının üyesi bir aristokrat olarak doğmuştu. Masakado Heian'da yetişmiş ancak gençliğinde kuzey vilayetlerinde yaşamıştı. Ölümünden hemen sonra tamamlanarak hayatını anlatan Shōmonki (Masakado Günlükleri) adlı esere göre 935 yılında komşu Hitachi vilayetinde yerleşik Minamoto'ların saldırısıyla karşı karşıya kalmıştı. Bununla mücadele ederek daha sonra saldırıya geçmiş

ve birçok Minamoto üyesini ortadan kaldırmıştı. Merkezi hükümet tarafından affedilmesine rağmen etrafına topladığı daha büyük güçler nedeniyle sorun yaratmıştı. Sonunda 939 yılında Hitachi valisinin makamını işgal etmesinin ardından merkezi hükümet tarafından suçlu ilan edilerek aranmaya başlamıştır. Oysa hükümetle ters düşmek Masakado'yu durdurmamıştı. Tam tersine diğer çevre vilayetlerdeki hükümet binalarını da ele geçirerek bir dönem kuzey bölgesinin tamamının kontrolünü sağlamıştı. Otoritesi tehdit altına giren hükümetin üzerine gönderdiği büyük bir orduya cesurca direndi. Ancak yine de 940 yılında yenilmiş ve başı kesilerek başkentte sergilenmişti.

Tairah no Makasado (ölümü 940) olarak bilinmektedir. Sonraki yüzyıllarda yüceltilerek samuray değerlerinin öncü temsilcisi olarak görülür. Bu anlamda Japonya için, ilk savaşçı ikonu veya ilk samuray sayılır.

Resmen asi ilan edilip infaz edilmiştir. Ancak bütün bunlara rağmen, Masakado bir halk kahramanına dönüşmüştür. Japon halkı için, hükümete direnmenin sembolü haline gelmiştir. Hakkında birçok rivayet ve efsane türetilmiştir. Bunlardan birine göre; başı Heian'da sergilendikten sonra kendiliğinden uçarak uzaklaşmıştır. Bu hikâyeler öylesine kalıcı olmuştur ki günümüzde halen Tokyo imparatorluk sarayı yakınlarında başının gömülü olduğuna inanılan bir mezar-sunak yer almaktadır. Bu mezarın konumu, özellikle de sarayın 19. yüzyılda imparatorlara bırakıldığı düşünüldüğünde, yüzyıllar boyunca o sarayda ikamet eden şogunların çok yakınında olmasıyla ve askeri diktatörlerin imparatorluk erkine direnmeyi yücelten bu hikâyeye olan ilgilerini gösterir. Bu durum bir tesadüf değildir. Samuray sınıfının genel duruşu hakkında bize ipuçları içerir. Ayrıca Masakado'nun ruhu Edo/Tokyo'nun en önemli tapınaklarından sayılan Kanda Myōjin tapınağında da kutsanmaya devam etmiştir. Bu yönleri ile Taira no Masakado doğmakta olan savaşçı sınıf için bir asi olarak görülmez. Aksine o, intikam, çatışma, zafer ve yenilgilerle dolu hayatıyla erken bir bushi (silahşör/savaşçı) ikonu olarak görülür (Küçükyalçın 2013, s.54-55).

Minamoto Yoritomo (1147-1199); ilk askeri hükümeti Kamakura bakufu) kurmuştur. Minamoto samuray hâkimiyetini başlatan liderdir. (Küçükyalçın 2013, s.63).



Genelde Heian döneminin ve özelde Dannoura ile sona eren Gen-Pei İç Savaşının en önemli sonuçlarından birisi Kamakura’da bir askeri hükümet (bakufu) kurulmasıdır. Böylece bunun da sonucunda gelecek 700 yıl boyunca Japonya’yı idare edecek olan bir samuray sınıfı doğmuştur. Efsanevi kişilikler, törensel intihar şekilleri (seppuku), onur kültürü, ölümün yüceltilmesi, efendiye mutlak sadakat gibi samuray değerleri bu dönemde doğmuştur. Bu dönemde meydana gelen değişimleri, savaşları, rol alan karakterleri ve kahramanlıklarını konu alan epik hikâyeler bir tür olarak Japon edebiyatına girmiştir (Gunki Monogatari). Kamakura döneminde (1185-1333) yazılarak Gen-Pei savaşını anlatan “Heike Hikâyesi” (Heike Monogatari) bu türün en önemli örnekleri arasındadır (Küçükyağcı 2013, s.64).

Japon anlatılarında geçen önemli şehirler olduğu gibi, aynı şekilde Dede Korkut anlatılarında da önemli ve büyük şehirlerin anlatılarda geçtiği görülmektedir. Şehir Dede korkut anlatılarında geçilmesi gereken yollar üzerindedir. Japon anlatılarında ise kahramanı büyüten devletstiren topraklardır.

Dede Korkut anlatılarında geçen şehirler Karadeniz Bölgesi’ndeki şehirlerden bazıları ve Kafkaslar’dır. Trabzon, Bayburt gibi şehirler ile Azerbaycan’da bulunan Gence ve Berde gibi şehirlerdir. Trabzon önemli bir ticaret merkezi olarak Rum İmparatorluğu’nun merkezi olmuştur. Fatih zamanında 1461 yılında alınmıştır. Cenevizlilerle de savaşları olan şehir, pek çok kez kuşatılmıştır (Gökyay 2006, s.781).

Bayburt ise bugün bile eski ozanları andıran halk şairleri geleneğinin sürdüğü bir yerdir. Dede Korkut anlatılarında Bamsı Beyrek hikâyesinde adı geçer. On altı yıl burada tutsak kalan Bamsı Beyrek kale beyinin kızı tarafından kurtarılır. Almuşka köylüleri de bu kahramanla ilgili olarak derler ki; zengin ve eski bir Ermeni ailesi, kendilerini Bay Beyrek hikâyesinde geçen Bayburt padişahının torunlarından sayar. Bununla da övünürler. Ermenilerin komşusu olan Müslüman Türklere, bizim ulu dedelerimiz sizin ulu dedelerinizden Bay Beyrek’e kızını vermişti. Sizler o bizim kızımızdan doğanlar olduğunuz için biz sizin dayınız, sizler de bizim yeğenlerimiz sayılırsınız derler (Gökyay, 2006, s.774-775).

Dede Korkut anlatılarında geçen Berde bir zamanlar Kafkasya’nın en büyük şehriydi. Sasaniler döneminde burada bir kale inşa edilmiştir. Şehrin etrafında pek çok meyve bahçesi bulunuyordu. Huzistan ve Fars

bölgelerine ipek ihraç edilirdi. Ruslar tarafından yağmalanmasının ardından şehir bir daha eski zamanlarına dönememiştir (Gökyay, 2006, s.775).

Gence’de Begil Oğlu Emrenüñ Boyunu Beyan Eder adlı hikâyede geçer. Bu şehir, Kuzey Kafkasya’nın Bakü’den sonra en büyük şehridir. Küçük Kafkasya dağ takımının kuzeyde ovayla birleştiği yerde yer almaktadır. Kür ırmağının sağ kollarından Gence çayının her iki kıyısında bulunur. Bakü-Batum demiryolları üzerindedir (Gökyay, 2006, s.776).

Gerek Japon anlatılarından gerekse Dede Korkut anlatılarında adı geçen şehirlerin ne denli eski bir tarihî zenginliğe sahip olduğunu görebiliyoruz. Bu şehirlerde yaşayan halk, kahramanlarını bugün de anmakta ve onlara değer vermektedir. Şehirleri zenginleştirenin de bu kültür zenginliklerinin olduğunu söylemek abartı olmayacaktır.

**Tablo 6. Japon ve Türk Anlatılarında Ülkeler:**

Dede Korkut Anlatıları	Japon Masalları
<b>Salur Kazanüñ Evi Yağmalanacağı Boyunu Beyan Eder:</b> Eder: “Ağam Kazan, maslahatdır, dedi, amma sası dinlüNara’da, Prens Toyonari Fujiwara adında bilge bir Gürcistan ağzında oturursun, orduñ üstüne kimi kor-devlet adamı yaşarmış.” (Ozaki, 2020, s.87) sun, dedi. (Gökyay, 2006, s.39).	<b>Prens Hase’nin Öyküsü:</b> “Bundan yıllar önce, Japonya’nın eski başkenti
<b>Kam Büre Beg Oğlu Bamsı Beyrek Boyunu Beyan Eder:</b> “Eger sultanum bu senüñ oğlun olmasaydı bizim ma- lumuz Gürcistanda gitmişidi, hepümüz tutsakBuda’ya ait olan taş kâseyi getirmesini ister” (Ozaki, 2020: 123).”	<b>Bambu Kesicisi İle Ay Çocuk:</b> “Üçüncüsü, Çin’e gidip ateş sıçanının derisini getirmelidir.” (Ozaki, 2020, s.123).”
<b>Kazılık Koca Oğlu Yegenek Boyunu Beyan Eder:</b> “...Türkistanüñ direği, Tülü kuşuñ yavrısı Amut suyunun aslanı Karacüñ kaplanı.” (Gökyay, 2006, s.138).	<b>Bambu Kesicisi İle Ay Çocuk:</b> “Birinci şövalye Hindistan’a gitmek yerine Kyoto’daki tapınaklardan birinden rahibe para ödeyerek taş
<b>Begil Oğlu Emrenüñ Boyunu Beyan Eder:</b> “Dokuz tümen Gürcistanüñ haracı geldi: Bir at, bir kılıç,kâselerden birini alır.” (Ozaki, 2020, s.125). bir çomak getirdüler.” (Gökyay, 2006, s.155).	<b>Matsumaya’nun Aynası:</b> “Bundan uzun yıllar önce, eski Japonya’nın bugün bile omuzuna bıraktı, yayı karusuna geçirdi... ücre sayılan bir köşesinde, Echigo adında bir kentte bir Berdeye, Genceye varup vatan tuttu. Dokuz tümenadamlı karısı yaşarmış.” (Ozaki, 2020, s.141).” Gürcistan ağzına varup kondu.” (Gökyay, 2006, s.155).
<b>Begil Oğlu Emrenüñ Boyunu Beyan Eder:</b> “Begil söylemiş: ...Eli günü göçürün, Dokuz tümen Gürcistana gidelüm Oğzu asi oldum bellü bilüñ dedi.” (Gökyay, 2006, s.157).	

Japon anlatılarında Japonya, Çin, Hindistan gibi ülke adları geçmektedir. Eski Japon tarihi için önemli iki kitap bulunmaktadır; Nihongi ve Kojiki. Kojiki, M.S. 712'de O-no-Yasumaro tarafından eski rivayetlere dayanılarak hazırlanmıştır. Bu eser, efsanevi devirlerden başlayarak M.S. 628'e kadarki tarihî olayları içermektedir; Nihongi ise, 697'de son bulur. Her iki kitabın esas kaynağı ise, Kataribe denilen resmî hikâyeci veya meddahların anlattıkları dâsitânî hikâyeler olarak bilinir. Bu efsanevi hikâyelerin bir kısmı, bilhassa Kojiki, ekseriya soy bilimi ile ilgili malzemelerden oluşmaktadır. Buna benzeyen hikâyeciler bugün dahi Borneo adasındaki Dayak kabilesinde ve Samoa adasındaki yerliler arasında da yaşamaktadır. Bu gibi rivayetleri tetkik edenlerce bilinmektedir ki, bunların içindeki tarihî malûmatı bulmak ve çıkarmak kolay değildir. İncelenen Japon anlatılarında geçen ülkeler genel olarak Japonya ile yakın olan ya da kültürel olarak zenginliği olan ülkelerdir.

Dede Korkut anlatılarında ise Gürcistan'ın sık sık adının geçtiği görülmektedir: "Ağam Kazan, maslahatdur, dedi, amma sası dinlü Gürcistan ağzında oturursun, orduñ üstüne kimi korsun, dedi" (Gökyay, 2006, s.39). 1387-1403 yılları arasında Timur'un bu ülkeye altı defa girmiş olduğu bilinmektedir. Dede Korkut anlatılarında burasının adı "Dokuz Tümen Gürcistan" olarak geçmektedir. Akkoyunlular zamanındayken Gürcistan'ın her yıl haraç gönderdiği görülmektedir. Nişancı'nın Tabaktü'l-Memalik'inden alarak verdiği notlardan buralarda Oğuz bahadırlarının Gürcülerle savaşlarının sık sık görüldüğünü biliyoruz. Ozanların dilinde hikâyet ve kıssalarının söylendiği bilinmektedir. Ayrıca Kanuni döneminde Oğuz Dede Korkut anlatılarının canlılığını koruduğunu öğreniyoruz (Gökyay, 2006, s.761).

Türkistan olarak geçen bölge, güneyde Gürgân nehri, Horasan dağları, Küpet Dağ, Kara Dağ, Mezduran, Topçak, Ak Dağ, Hindikûş sırtları, Kûlun sıradağları, doğusunda Doğu Türkistan'ın doğu sınırları ile çevrili olan yerdir. Türkistan'da insanların oturmadığı sonsuz çöller yer alır. Ülkenin tam ortasında yer yüzünün en büyük yüksekliklerinden olan sıradağlar hâkimdir (Gökyay, 2006, s.769). Dede Korkut anlatılarında Kazılık Koca Oğlu Yegenek Boyunu Beyan Eder adlı hikâyede Türkistan adının geçtiği görülmektedir:

"...Türkistanuñ direği,

Tülü kuşuñ yavrısı

Amut suyunun aslanı

Karacuşuñ kaplanı.” (Gökyay, 2006:138). Burada geçen Karacuk Faruk Sümer’e göre Sirderya boylarındaki günümüzde Kara Tav denilen sıradağlardır (Gökyay, 2006, s.768).

Azerbaycan Doğu Anadolu ile Hazar Denizi arasında kalan bir bölgedir. Daha önce İran’ın kuzeybatı vilayetlerine Azerbaycan deniyordu. Arran, Şirvan 1918’den itibaren Kafkasya Azerbaycan’ına da Azerbaycan denmiştir. Azerbaycan adı genel olarak etrografya yönünden Azeri lehçesiyle konuşan Türklerin yaşadığı bölgeye verilen addır. Güney Azerbaycan’ın ortasında ve çevresinde yüksek dağlar bulunur. Geniş bir yayladır. En büyük Gölü Urmiye Gölü’dür. Kuzey Azerbaycan ise Karabağ çevresi ile Kafkas sıradağlarının bu ülkede yer alan bölümü ile, bu iki sıradağa dayanmış olan Kür ve Aras’ın ova ve delta steplerinden oluşmaktadır. Bu topraklar Türklerin elinde bulunuyorken, Güney Azerbaycan yaylak, Kuzey Azerbaycan ise kışlak olarak bir bütün oluşturmuştur. (Gökyay, 2006, s.759-760).

### ***Tablo 7. Japon ve Türk Anlatılarında Köprüler:***

<b>Dede Korkut Anlatıları</b>	<b>Japon Masalları</b>
<b>Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyunu Beyan Eder:</b>	<b>Lord Pirinç Çuvalı:</b>
“Meger bir gün köprüsünün yamacında bir bölük oba”Biwa Gölü’nün iki ucunu birbirine bağlayan Seta-no-konmuşıdı. Ol obada bir yahşi hob yiğit sayruKarashi köprüsüne varır (Ozaki, 2020, s.11). düşmüşıdı” (Gökyay, 2006, s.111)	<b>Altın Çocuk Kintaro’nun Maceraları:</b> Kintaro ve hayvanlar bir ırmağın kenarına gelirler. Karşıya geçemeyince Kintaro bir ağacı gövdesinden devirerek köprü yapar (Ozaki, 2020, s.73-85).

Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyunu Beyan Eder adlı hikâyede, Deli Dumrul’un yaptırmış olduğu bir köprüden bahsedilmektedir. Deli Dumrul bu köprü’nün başında durur ve geçenden otuz geçmeyeninden ise kırk akça alır. Bu durum İslâmı kabul edenden cizye alınmaması, düşük vergiyi metinde geçen otuz akçeyi, İslâm’ı kabul etmeyeninden alınan yüksek vergi metindeki kırk akçeyi temsil ediyor olarak düşünülebilir. Hikâyedeki kırk akçenin döve döve alınması yüksek vergiyi diğer yandan da yaşanan zulmün simgesi olabilir. Bu anlatıda, Ercilasun’un Salur Kazan’ı tarihteki İslamiyet’i kabul etmemiş olan Sulu Kağan olarak değer-

lendirdiği ve yaşanan değişimi destan kültürüyle açıkladığı görülmektedir. Hikâyedeki köprünün iki kültür arasındaki geçişi temsil ediyor denebilir. Anne babanın ise geçmişi temsil ettiği düşünülebilir. Âlemler evreni olarak verilen Deli Dumrul ile Azrail arasında yaşananlar da Türklerin İslam dinine geçişi benimseyişlerini temsil eder. Deli Dumrul'un her ne kadar metnin başında bir köprü yaptırmış güçlü bir kişi olarak görsek de, aslında bir köle sahibi olmaması onun gerek ekonomik gerekse sosyolojik olarak ekonomik yönden güçlü bir kişi olup olmadığının yeniden yorumlanması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Anlatının sonunda Deli Dumrul'u Azrail'den canını kurtaran kişinin eşi olduğu görülmektedir. Emevi ve Abbasi dönemlerinde Türk coğrafyasında yaşananların destansı bir metinde sembolik bir dille verildiği düşünülebilir. Deli Dumrul İslamiyet'i henüz kabul etmemiş Türk boylarını simgelerken, anne ve babayı bu çatışmalarda Arap/İslam orduları tarafından katledilen kitleleri simgelemektedir şeklinde yorum yapıldığı daha önceki çalışmalarda görülmüştür (Öncül 2018, s.163-164).

Biwa Gölü ve Seta-no-Karashi köprüsü gerçekten Japonya'da bulunmaktadır. Japon masalları gerçekte yaşayan insanları konu almaktadır. Ancak anlatılanlarda abartı çok fazladır. Japon masalları destan özelliklerini gösterir. Ayrıca masalların sonu sadece mutlu sonla bitmez. İnsanlara ders vermek amacıyla, hayatın acı tatlı tüm yönleri görülebilmektedir.

## Tartışma ve Sonuç

Dede Korkut anlatıları, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Tarihi ve Türk Kültürü açısından son derece önemli bir eserdir. Oğuzların toplumsal hayatlarını konu alan bu destan, bu çerçevede onların yaşayışlarını, diğer boylarla ve çevreleriyle olan ilişkilerini, savaşlarını ve kahramanlıklarını da öğrenmemizi sağlayan bir eserdir. Bu destanların varlığı Oğuzları, diğer Türk boylarının içinde onları daha ayrıcalıklı bir şekilde tanıma durumuna getirmiştir. Biri Almanya'nın Dresten kütüphanesinde, diğeri ise Vatikan kütüphanesinde iki yazma nüshası bulunmaktadır. Dede Korkut Kitabı'nın içinde 12 ayrı destan vardır. Destanların kimin tarafından, nerede ve ne zaman kaleme alındığı bilinmemektedir. Ancak, kimliği belirlenememiş bir sanatkar tarafından Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde, XV. yüzyılın ikinci yarısında yazılı edebiyata kazandırıldığı bilinmektedir...

Buldur, Meydan, Güngör (2016: 945-946) yapmış oldukları “Dede Korkut Destanlarının Kültür Coğrafyası” adlı araştırmada; Dede Korkut anlatılarında Orta Asya ve Türkistan coğrafyasına ait izlerin doğrudan veya dolaylı bir şekilde görüldüğüne dikkat çekmişlerdir. Oğuzların yaşadığı bölgenin coğrafi özellikleri incelenirse, kültürlerinin şekillenmesinde bu coğrafyanın ne kadar etkisi olduğu anlaşılacaktır. Karasal bir iklimin hüküm sürdüğü Orta Asya’nın geniş düzlükleri, yaşam koşullarının bu şartlara göre şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Doğal bitki örtüsü, geniş otlaklardan oluşmaktadır. Bu bitki örtüsünün olduğu yerler için yapılabilecek en uygun ekonomik faaliyet, göçebeliliğe dayalı olarak yapılan küçükbaş hayvancılıktır. Mevsimlere bağlı olarak göç ederler. Küçükbaş hayvanlarının ihtiyaçları doğrultusunda, yaylalara ve kışlaklara doğru yıl boyunca göçleri devam eder. Bu durum Oğuzların son derece hareketli bir yaşam tarzına sahip olmasını sağlamış ve kültürlerini korumayı zorunlu kılmıştır.

Japon toplumu kendine has kültürel özellikleriyle, dünyadaki farklı coğrafyalarda yaşamakta olan insanların dikkatini daima çekmiştir. Bu ülkeye karşı her zaman bir merak duygusu beslenmektedir. Çünkü Japonlar kültürlerini korumayı bilen bir toplumdur. Bu yönleriyle de Türk toplumuna benzerler demek yanlış olmayacaktır. Ancak Japonların tarihinde yaşanan olayların ve coğrafya yapısının da etkisiyle daha kapalı bir toplum olduğu söylenebilir. Bir ada ülkesi olmasından dolayı incelenen anlatılarda deniz ve denizle ilgili unsurların önem taşıdığı görülmektedir. Oğuzlar ise, coğrafi şartlarından dolayı göç eden ve sürekli hareketli olan bir yaşama sahiptir.

Japon masallarında da Dede Korkut anlatılarında da suyun ve dağın yüce olduğundan bahsedilmektedir. Sulardan ve dağlardan bahsederken doğanın gücüne dikkat çekilmekte, kimi zaman da onlardan yardım istenmektedir. Dede Korkut anlatılarında Gürcistan ve Trabzon gibi büyük ve tarihi şehirler yol ve güzergâh olarak geçmektedir. Japonların tarihte başkenti olan Nara ve Kyoto incelediğimiz anlatılarda geçmektedir. Hem Japon anlatılarında hem de Türk anlatılarında büyük şehirler kahramanların zorlukları aşmak için gittikleri yerlerdir.

Türkler ve Japonlar arasında engeli aşma konusunda farklılık vardır. Dede Korkut anlatılarına baktığımız zaman suyu delip geçmek söz ko-

nusudur. Japon masallarında ise suyu şiir söyleyerek aşmaya çalışılmaktadır. Türklerde su sınırken, suyu aşmak bir kuvvet göstergesidir. Japon masalında, su taşıyorken engeli aşmak için şiir okunmaktadır. Köprülere baktığımız zaman ise, Japonlarda bağlama özelliğindedir. Bizde ise köprüler sınırdır. Dede Korkut anlatılarında köprü ismi geçmezken, Japon anlatılarında bugün de varlığını sürdüren köprü isimlerinin geçtiği görülmektedir.

Her iki ulus için su ile beraber dağın da yüce ve değerli olduğu görülmektedir. Japon masallarında geçen tapınakların dağlara yakın olan bölgelerde olması sebepsiz değildir. Dede Korkut anlatılarında ise İslam inancının etkisiyle dağların yüce olduğunu görüyoruz. Dinlerin de ilk temeli veya doğum yeri dağlardır. Mağara ve dağ, tapınak gibi kutsallığın tapınma yeridir. Tıpkı İslam inancında ilk emrin Hira Dağı'na gelmiş olması gibi.

Her şeyin başlangıcı için dağ gerekirken, daha organize güç kazanmak için samurayların şehre gitmesi gerekir. Japonlar için Fuji Dağının kutsal olduğunu masallarda da görüyoruz. Şehirlerde kahramanlığın gösterilmesi zordur. Dağda kahramanlık yapmak daha kolaydır. Dağlarda yakalanmak zordur. Devlet güçlerinin bu bölgelerden geçmesi daha zor olacaktır.

Şehirde insanlar bir başkasının ürettiği ürüne muhtaçtır. Bu ihtiyaç hiyerarşisi aynı zamanda birçok fırsat sunmaktadır. Şehir hayatında insanlar bu yönüyle daha büyük şanslar yakalayabilirler. Daha iyi eğitim alabilirler. Bununla birlikte dağda insanın beslenmesi için her şey doğal olarak vardır. İnsan dağlarda uzun süre hayatta kalabilir. Başkalarına ihtiyaç duymadan kendi ihtiyaçlarını doğadan karşılayabilir. Hem Türk anlatılarında hem de Japon anlatılarında geçen ülkelerin insan hayatı için doğal ihtiyaçları karşılama bakımından zengin ülkeler olduğu görülmektedir.

Dede Korkut anlatıları her dönemde ilgi çekici olan ve güncelliğini koruyan ölümsüz bir eserdir. Türk kültürü açısından önemi büyüktür. İstanbul Devlet Tiyatrosu tarafından sergilenen ve yönetmenliğini Gökçe Kurt Elitez'in yaptığı Bir Nefes Dede Korkut adlı oyun, turne kapsamında 2020 yılı şubat ayı içerisinde Erzurum Devlet Tiyatroları'nda sergilenmiştir. Bu süre içinde Dede Korkut hikâyelerinden 3 anlatı; Dirse

Han Oğlu Boğaç Han Boyu, Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyu ve Basat'ın Tepegözü Öldürdüğü Boy akıl, kalp ve ruh temalarıyla birleştirilerek sahnelenmesi düşünülmüştür. Bu amaçla senaryo buna göre kurgulanmıştır. Bu tiyatro eseri; Türk edebiyatında ve Türk kültür tarihinde çok mühim bir yere sahip olan Dede Korkut hikâyelerinin sahne sanatlarına aktarılması ve bu şekilde Türk toplumunun kültürel hafızasında yer etmiş bu anlatıların yeniden hatırlatılması bakımından, son derece önemli bir sanatsal etkinlik olmuştur (Ceylan 2020, s.527-529).

Dede Korkut'un günümüze ulaşmasına katkı sunan bir diğer eser, çocukların okudukları kitaplardaki kahramanlara öyküneceklerini ve onlar gibi davranış geliştirme çabası içerisinde gireceklerini bilen Mustafa Rahmi'nin yenidenyazım bağlamında yazdığı çalışmasıdır. Bu eserde Dede Korkut kahramanlarından Basat, Salur Beg ve Boğaç'ı başkalarının yardımına ihtiyaç duymadan kendi aklı ve gücüyle sorunların üstesinden gelebildikleri görülmektedir. Böylece irade ve ideal sahibi örnek birer Türk kahramanı olarak eserde yer aldıkları görülmektedir. Salur Kazan'ın kendi coğrafyasından uzaklaştıktan sonra, gördüğü rüyanın ardından yurduna geri döndüğü kısım, bu eserde düz yazı olarak aktarılmıştır (Bekki ve Yalçın 2020, s.129).

UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Hükümetler Arası Komitesi'nin 28 Kasım 2018 günü gerçekleştirdiğı 13. oturumunda "Dede Korkut Mirası: Destan Kültürü, Halk Masalları ve Müzik", Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan'ın ortak çok uluslu dosyası olarak kabul edilmiştir. Dede Korkut Kitabı, UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kaydedilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı ile diğer yaygın ve örgün eğitim-öğretim kurumlarında Dede Korkut Kitabı'nın canlandırılmasına yönelik faaliyetler yapılmaya devam etmektedir. Ülkemizdeki genç nüfusun eğitim-öğretim çağında mutlaka Dede Korkut Kitabı ile tanışmaları ve bu önemli eseri okuyarak, vermek istediğı mesajları algılamaları sağlanmalıdır (Özarlan ve Veren 2019, s.836).

Tokyo Üniversitesi, Oskaka Üniversitesi ve Kyoto Üniversitesi, Japonya'nın kültürel mirasının korunması konusunda çalışmalar yapmaktadır. Kyoto Üniversitesi sunduğı ders içeriklerinin zenginliğı, kültürel çalışmalar programı için oluşturduğı uluslararası işbirlikleri ile Japonya'da en nitelikli kültürel çalışmalar eğitiminin yapıldığı üniversite



olarak değerlendirilebilir. Japon kültürünün muhafazasını en çok önemseyen şehirlerden birisi Kyoto'dur. Burada yapılan çalışmalar, eğitiminin uluslararasılaşmış yapısı, Japon Kültürel Çalışmaları'nın gelişimi ve dünyadaki yerini bulması açısından çok önemlidir (Topaçoğlu 2020, s.553).

Türk ve Japon kültürünün birbirine yakın özellikler taşıdığı incelenen anlatılarda görülmüştür. Hem Japonlar hem de Türkler farklı coğrafyalarda olsa da doğaya önem veren, aileye bağlı, saygının önemini bilen ve buna özen gösteren toplumlardır. Aynı dil ailesine sahip olan bu iki toplumun anlatılarının incelenmesine devam edilmesi, her iki toplumun birbirini daha yakından tanınmasına katkı sunacaktır.

EXTENDED ABSTRACT

## Comparison of the Geography of Turkish and Japanese Narratives

\*

Yusuf Avcı -Gamze Çelik- Minako Takahashi

*Çanakkale Onsekiz Mart University- Çanakkale Onsekiz Mart University- Çanakkale Onsekiz Mart University*

**Introduction:** It is possible to see the past feelings, thoughts, dreams and fine arts of the Turks through past epic motifs. We can find Turks' thoughts on love, family, homeland and state in epics as well. We can also question the question of what were the effects that made the Turks adopt the religion of Islam without any difficulty. Because we can see the characteristics of their lives in the events that are also in epics (Banarlı 1983, p. 30).

The Narratives of Dede Qorqut in Turks have a special importance for Turkish literature. These works give insight into many issues such as the geography in which Turks live, their cultural characteristics, the goods they use, and the family structure. Although Dede Qorqut's narratives have epic features, they are considered as narratives since they are transitional works. We found it appropriate to use such an expression in our study, too. On the other hand, in the examined Japanese tales, unlike those in Turkish tales, carry not only extraordinary traits but also realities. As it is known, fairy tales have extraordinary features in Turkish literature. By telling the events that cannot be experienced in real life, it is tried to get a share and lesson from the story. However, the Japanese also talk about the facts of life in their fairy tales. In fact, among the tales we have examined, there are also tales with unhappy endings. Heroes in Japanese fairy tales can be princesses and samurai who lived in real life. Therefore, it was deemed appropriate to express Japanese tales as narratives in the same way in the study (Çıblak 2005; Gökyay 2006; Propp 2017).

**Research Problem:** In this research, geographic similarities and differences were tried to be determined by examining Turkish and Japanese narratives. Continuing to examine the narratives of these two communities,

which belong to the same language family, will contribute to both communities to get to know each other better closely.

**Research Questions:**In this research, geographic similarities and differences were tried to be determined by examining Turkish and Japanese narratives.For this purpose, answers were sought for the following sub-problems.

1. How is the water motif in Japanese and Turkish narratives processed?
2. How is the mountain motif in Japanese and Turkish narratives processed?
3. How are the cities and settlements in Japanese and Turkish narratives depicted?
4. How are the countries in Japanese and Turkish narratives treated?
5. How are the bridges in Japanese and Turkish narratives processed?

**Literature Review:** The cities mentioned in Dede Qorqut's narratives are some of the cities in the Black Sea Region and the Caucasus. They are the cities such as Trabzon, Bayburt and the cities such as Gence and Berde in Azerbaijan. Trabzon became the center of the Greek Empire as an important trade center. It was taken in 1461 during the time of Fatih Sultan Mehmed (the conqueror). The city, which had wars with the Genoese, was besieged many times (Gökyay 2006: 781).

Bayburt, on the other hand, is a place where the tradition of folk poets resembling old poets continues even today. In Dede Qorqut narratives, story of Bamsı Beyrek is mentioned as well. Bamsı Beyrek who was imprisoned in the city for 16 years, was rescued by the daughter of the castle's master (Gökyay, 2006: 774-775).

There are two books that we can call important for ancient Japanese history. These are Nihongi and Kojiki. Kojiki was arranged by O-no-Yasumaro in A.D. 712 according to old narratives. This work, starting from the legendary times, includes historical events until A.D. 628. Nihongi ends in A.D. 697. The main source of both books is based on the epic stories told by the official storyteller called Kataribe or storytellers. Some of these legendary stories, especially Kojiki, mostly contain genetics-related material. Similar storytellers are still found today in the Dayak tribe on the island of Borneo and among the natives of the island of Samoa. In Samoa, most of the stories are genealogical (genealogy related). It is known by

those who have studied such narrations that it is very difficult to determine the historical information in them.

**Methodology:** In this study; the water motif, mountain motif, city and settlement areas, countries and bridges in the narratives were examined by document analysis method, which is one of the qualitative research methods. The document review method is based on the collection of documents as the primary source of research data. Then the researcher reviews and questions all these documents. Finally, analyzes them in the end (O'leary 2004).

Japanese tales were analyzed on the basis of Propp's tale analysis method. In the fairy tales, it is seen that there is certain information that connects one function to another in the course of the event. Propp emphasized this structure and enabled the development of a different method in the analysis of the tales (Propp 2017: 71).

Dede Qorqut's narratives, on the other hand, were analyzed using document analysis technique, one of the qualitative research methods. First of all, eleven narratives in Dede Qorqut were analyzed and data were obtained. The data of the study were analyzed by way of content analysis method. Content analysis is a technique used to make repeatable and valid inferences about the content in documents (Krippendorff 2004).

Comparative literature was also used to analyze the data. Comparative literature is a science in which the connections of analogy, kinship and interaction of literary texts are investigated. It aims to bring literary texts closer to each other in terms of elements such as time and space (as cited in Rousseau and Pichois 1994: Aykanat 2012: 410).

**Results and Discussion:** Dede Qorqut is a tremendously important work in terms of narratives in Turkish language and literature, Turkish history and Turkish culture. This epic, which is about the social lives of the Oghuz, is a work that enables us to learn about their lives, their relations with other tribes and their environment, their wars and heroism. Buldur, Meydan, Güngör (2016: 945-946) in their research named "Cultural Geography of Dede Qorqut Epics" pointed out that in Dede Qorqut's narratives, traces belong to geography of Central Asia and Turkestan are seen directly or indirectly.

There is a difference between Turkish and Japanese in overcoming an obstacle. When we look at the Dede Qorqut narratives, it is about piercing the water. Whereas in Japanese fairy tales, an attempt is made to overcome water by singing poems. While water is the border for Turks, crossing water is a sign of strength. In the Japanese tale, poetry is read to overcome the obstacle while carrying water. When we look at the bridges, for the Japanese they have a binding feature. In our country, bridges are the border. While the name bridge is not mentioned in the Dede Qorqut's narratives, it is seen that the names of the bridges that still exist today are mentioned in Japanese narratives.

It is seen that the mountain, along with water, is sublime and precious for both nations. It is not without reason that the temples mentioned in Japanese fairy tales are located close to the mountains. In Dede Qorqut's narratives, we can see that mountains are sublime under the influence of Islamic belief.

While it requires a mountain to start everything, samurai must go to the city to gain more organized power. We also see in fairy tales that Mount Fuji is sacred for the Japanese. It is difficult to show heroism in cities. Yet, it is easier to be a hero on the mountain. It is seen in the narratives examined that Turkish and Japanese cultures have similar characteristics.

### Kaynakça/Referances

- Aykanat, T. (2012). Karşılaştırmalı edebiyat bilimi ve karşılaştırmalı bir metin tahlili örneği. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 409-427.
- Banarlı, N. (1983). *Resimli Türk edebiyatı tarihi, destanlar devrinden zamanımıza kadar*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bekki, S., ve Yalçın E. (2020). Dede Korkut kitabının hikâye formatında ilk yenden yazımı: "Mustafa Rahmi, Korkut Ata'nın kitabı: Evvel zamanda...". *Milli Folklor*, 127, 113-130.
- Buldur A. D., Meydan A.,Güngör Ş. (2016). Dede korkut destanlarının kültür coğrafyası. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(3), 925-947.
- Ceylan, M.N. (2020). Bir nefes Dede Korkut. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 64, 527-529.

- Çıblak N. (2005). V. Propp'un masal çözümleme metodu. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 638, 127-140.
- Eberhard W. (1992). *Dünya tarihi, en eski devirlerden zamanımıza kadar uzak doğu tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Gökyay, O. Ş. (2006). *Dedem korkudun kitabı, kitab-ı dedem korkut âlâ lisan-ı taife-i oğuzan*. İstanbul: Kabcacı Yayinevi.
- Küçükyalçın, E. (2013). *Dönüm noktalarıyla Japon tarihi samuraylar çağı*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Tic. AŞ.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis an introduction to Its Methodology*. USA: SagePuplications.
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (2006). *Designing qualitatti and research*. California: SagePuplication.
- Meyer M. W. (2014). *Japonya tarihi hanedanlık döneminden günümüz Japonyası'na*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Tic. AŞ.
- O'leary, Z. (2004). *The essential guide to doing research*. London: SAGE Publications Ltd.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Propp V. (2017). *Masalın biçimbilimi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öncül, K. (2018). Deli dumrul hikâyesine yeni yaklaşımlar. *Türkbilig*, 2018(36), 159-166.
- Özarlan M. ve Veren E. (2019). Türkiye'de yapılan popüler Dede Korkut kitabı yayınları. *Folklor/Edebiyat*, 25(100), 825- 838.
- Takemura K. (2012). The history of lake biwa drilling. *Science Highlights: Japanese Paleoscience, PAGES news*, 20(2), 68-69.
- Topaçoğlu, H. (2020). Japon kültürel çalışmalarının tarihsel kökenleri, kurumsallaşması ve günümüz eğitim programları. *TRT Akademi*, 5(10), 536-555.
- Xalliyeva G. (2020). *Karşılaştırmalı edebiyat*. Mersin: Mer-Ak Mersin Akademi Yayınları.

#### Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Avcı, Y., Çelik, G. ve Takahashi, M. (2021). Türk ve Japon anlatılarının geçtiği coğrafyanın karşılaştırılması. *OPUS—Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43), 7247-7276. DOI:10.26466/opus.858391.